

FIL100 1 Kunnskapsteori og vitenskapsfilosofi

Kandidat 2036

Oppgaver	Oppgavetype	Vurdering	Status
1 Generell informasjon FIL100 07.12.2016	Flervalg	Automatisk poengsum	Leveret
2 Eksamensoppgave FIL100 07.12.2016	Skriveoppgave	Manuell poengsum	Leveret

FIL100 1 Kunnskapsteori og vitenskapsfilosofi

Emnekode	FIL100	PDF opprettet	23.08.2017 12:48
Vurderingsform	FIL100	Opprettet av	Digital Eksamen
Starttidspunkt:	07.12.2016 10:00	Antall sider	7
Sluttidspunkt:	07.12.2016 14:00	Oppgaver inkludert	Ja
Sensurfrist	201612300000	Skriv ut automatisk rettede	Ja

Section one

1 OPPGAVE

Generell informasjon FIL100 07.12.2016

Emnekode: FIL100

Emnenavn: Kunnskapsteori og vitenskapsfilosofi

Dato: 07.12.2016

Varighet: 09:00-13:00

Tillatte hjelpemidler:

Merknader:

Det forekommer av og til spørsmål om bruk av eksamensbesvarelser til undervisnings- og læringsformål. Universitetet trenger kandidatens tillatelse til at besvarelsen kan benyttes til dette. Besvarelsen vil være anonym.

Tillater du at din eksamensbesvarelse blir brukt til slikt formål?

- Ja
 Nei

Eksamensoppgave FIL100 07.12.2016

Eksamensoppgaven består av to deler.

Del 1 har fire spørsmål, hvor *bare tre* av dem skal besvares. Spørsmålene på del 1 besvares kort.

Spørsmål 1: Redegjør kort for kravet om klarhet og hvorfor det er viktig for filosofisk refleksjon.

Spørsmål 2: Redegjør kort for kravet om konsistens og hvorfor det er viktig for filosofisk refleksjon.

Spørsmål 3: Redegjør kort for kravet om begrunnelse og hvorfor det er viktig for filosofisk refleksjon.

Spørsmål 4: Redegjør kort for kravet om koherens og hvorfor det er viktig for filosofisk refleksjon.

I del 2 skal du besvare kun ett av følgende to spørsmål. Svaret skal være vesentlig lengre enn på del 1. Besvar 1 av følgende 2 spørsmål.

Spørsmål 1: Willard van Orman Quine har i artikkelen "Two Dogmas of Empiricism." kritisert to dogmer. Redegjør for disse dogmene og deres betydning for synet på erkjennelsen. Redegjør deretter for hva Quine mener er problematisk med dem. Ta stilling til det holistiske (koherentistiske) synet som Quine gir uttrykk for.

Spørsmål 2: Sammenlign sentrale forskjeller og likheter mellom de synspunkter Chisholm uttrykker i artikkelen "The Myth of the Given" og de synspunktene Quine uttrykker i artikkelen "Two Dogmas of Empiricism". Drøft så hvorvidt følgende påstand er sann: *Det finnes et fundament som empirisk kunnskap kan bygge på.* Når du drøfter denne påstanden skal du forholde deg til synspunkter som finnes hos Chisholm og Quine, men du kan i tillegg trekke inn synspunkter eller argumenter fra andre deler av pensumet.

Skriv ditt svar her...

BESVARELSE

Del 1

Spørsmål 1

I kravet om klarhet ligger det at man må både uttrykke seg klart og presist for å unngå tvetydighet i det man uttrykker. jeg vil i tillegg tolke det til at man også bruker det til å forstå andres standpunkter på en rettferdig

måte. For å uttrykke seg klart er det viktig å definere og presisere. Definere gjør man ved å peke på hvilken mening (intensjon) man peker på, eller hvilken referanse (ekstensjon) man refererer til. Definisjoner kan være deskriptive eller normative. Presisering gjør man ved å tolke et uttrykk ved å snevre inn nedslagsfeltet til uttrykket som tolkes. Det vil si at man passer på at det man tolker et uttrykk med er en rimelig tolkning av uttrykket som tolkes og at det ikke finnes noen annen tolkning av det nye uttrykket (T) som ikke er en tolkning av det opprinnelige uttrykket (U). Det må finnes tolkninger av U som ikke kan tolkes som T. T må også være en vanlig tolkning av U.

Klarhet er viktig for filosofi fordi, som jeg har vært inne på, man unngår tvetydighet og det gjør det enklere å bli forstått på riktig måte. Man må også bruke dette kravet når man skal tolke andres synspunkter, få tak i akkurat hva de mener på en rettfærdig måte så man unngår stråmannsargumentasjon.

Spørsmål 2

Kravet om konsistens er et krav om at man skal unngå kontradiksjoner. Det finnes et kontradiksjonsprinsipp som går helt tilbake til Aristoteles. Det lyder noe sånt som "noe kan ikke både være og ikke være med hensyn til det samme". Det kan for eksempel ikke være en skaper av universet samtidig som at det ikke er en skaper av universet. En bil kan være både gul og ikke gul, altså deler av bilen er gul men ikke hele. I et slikt tilfellet er det ikke med hensyn til det samme og bryter derfor ikke med kontradiksjonsprinsippet.

Kontradiksjoner kan være eksplisitte (de kan være komme tydelig frem som i "det finnes en skaper og det finnes ikke en skaper") og de kan være implisitte (mer skjult i argumentet som i "(i) alle konger er sympatiske, (ii) noen konger er tyranner").

Dette kravet er viktig for filosofi fordi verden helt enkelt ikke er kontradiktorisk, har man en kontradiksjon kan man med stor grad av sikkerhet si at det ligger en feil et sted.

Spørsmål 3

I kravet om begrunnelse finner vi krav om argumentasjon. Man må selvsagt ikke bare argumentere, men også argumentere godt. Argumenter er bygd opp av premisser og konklusjon. I deduktiv argumentasjon skal konklusjonen følge logisk fra premissene, gjør den det, er argumentet *gyldig*. Faktisk er det slik at hvis premissene er sanne i et gyldig argument, så *må* konklusjonen være sann. I en slik situasjon sier man at argumentet er holdbart. Et argument kan være induktivt, det vil si at det er ikke slik at konklusjonen følger logisk fra premissene, men troen på konklusjonen blir styrket fordi det er den mest sannsynlige konklusjonen fra premissene. Dette er vanlig i for eksempel sosialvitenskapen når man lager spørreundersøkelser, spør et utvalg av populasjonen og konkluderer på vegne av hele populasjonen. Mange vil hevde at en tredje form for argumentasjon, abduksjon, den man bruker i naturvitenskapen. Her avkrefter man teorier ved falsifikasjon, og man kan da argumentere for teorier ved at de alternative teoriene er falsifisert.

Begrunnelseskravet er viktig fordi det er gjennom begrunnelse og argumentasjon at man kan finne ut hvor godt det man tror holder opp mot det andre tror og mot hvordan verden faktisk er. Skal man diskutere en sak og er uenige med noen, må man grave dypere i det man tror for å finne ut hvor uenigheten ligger, og om noe

hvilker på feil premisser. Det ville vært umulig å komme til bunns i en uenighet uten argumentasjon. Man kan også argumentere med seg selv for å finne ut hvor svakhetene i ens egen tro ligger.

Del 2

Spørsmål 1

Jeg skal (prøve) å redegjøre for Quines dogmer, hva de har å si for erkjennelsen (vet ikke hvor godt dette kommer frem), Quines kritikk av dem, før jeg avslutningsvis kommer med mine egne tanker rundt Quines holisme.

I "Two Dogmas of Empiricism" peker Quine på to dogmer som er forutsatt, ubegrunnet, som empiristene kjent som "logiske positivist" bruker til å verifisere om en setning er meningsfull eller ikke. Dogmene kan uttrykkes slik:

- (i) det er en forskjell på analytiske og syntetiske sannheter
- (ii) man kan verifisere påstander ved å sette dem i et logisk konstrukt som refererer direkte til erfaringen

Det første dogmet går ut på at det er en forskjell på det syntetiske, det som man kan observere empirisk, og det analytiske, det som er sant i kraft av seg selv. Det andre dogmet er dogmet om reduksjon ved at man kan sette påstander om erfaring på en logisk form for å sjekke om påstanden gir mening.

Quine skiller i teksten mellom to former for analytiske påstander, den ene er logiske sannheter (er sanne i kraft av seg selv som for eksempel tautologier) og ikke-logiske sannheter (den problematiske gruppen som kan reduseres til logiske sannheter ved å bytte ut synonymyner med synonymyner). Eksempelet i teksten på hvordan den problematiske gruppen analytiske påstander blir redusert er

- (1) ingen ugift mann er gift
- (2) ingen ungar er gift

Her er det den ikke-logiske sannheten i (2) som gjøres om til (1) ved at man bytter ut ungar med synonymet ugift. For å sjekke for sannhet må man ha et språk hvor man kan bryte ned setningene til minste bestanddeler. Man bryter ned setningen (1) til for eksempel p , så tar man for seg hver enkelt mulighet for sannhet for p . Har man setningene p , q vil man få fire av hva Leibniz ville kalt mulige verdener. I en verden er for eksempel p sann (s) og q usann (u), i den neste er p s og q s . Slik gjør man til man har tømt alle muligheter. Dette er hva Carnap kaller state descriptions.

For å avklare begrepet *analyticitet* må Quine finne ut av hva som gjelder for at man skulle kunne bytte synonymyner for synonymyner. Hva kriteriene er for at to termer skal regnes som synonymyner? Det kan ikke være

at de har samme sannhetsverdi i alle mulige verdener ved hjelp av state descriptions. Da kunne man tatt setningene

(3) John er gift

(4) John er ugift

og gitt dem sannhetsverdier og man ville i en verden fått både (3) og (4) til å være sanne samtidig.

Hvis man går til ordboken finner man synonymmer, men det man finner da er bare normativ bruk av språk. Det beskriver hvordan folk vanligvis bruker ord på samme måte. Leksiografen jobber empirisk med å samle inn data om bruk, det hviler på et pre-eksisterende begrep om synonymitet.

Ord kan ha vidt forskjellig betydning, Quine påpeker at hans eksempel "bachelor" kan ha meningen "bachelor of arts". For å sette en stopper for slike problemer innfører han begrepet "kognitiv synonymitet". Jeg tror det ikke vil være feil å si at Quine definerer "kognitiv synonymmer" som at det skal her bety det samme som "begreper med samme intensjon".

En måte å finne løse opp i synonymitetsproblemet på er ved *eksplisitasjon*. Det vil si at man i definisjonen er mer presist enn det definiendum er. Denne løsningen er ikke mye bedre enn å gå til ordboken, man har fortsatt et pre-eksisterende begrep om synonymitet, selv om det her ligger litt mer skjult enn tidligere. Quine mener man fortsatt går i sirkler.

En annen måte å komme til bunns i hva synonymitet er, er å vise til at ting har samme ekstensjon. For eksempel at "ungkar" refererer til den samme tingen som "ugift mann". Problemet her er at selv om en term har samme ekstensjon, er det umulig å vite om de hviler på samme mening, eller om de tilfeldigvis har samme referanse. Eksempelet som blir brukt her er "dyr med hjerte" og "dyr med nyre". De har samme ekstensjon (hvis de referer til det samme dyret), men de har forskjellig intensjon. At "ungkar" og "ugift mann" hviler på samme mening er umulig å vite ut ifra ekstensjonen.

Et forsøk på å definere analyticitet uten å rote seg bort i en sirkulær definisjon, er å henvise til semantiske regler. Quine viser til at i definisjonen av semantiske regler bruker man analyticitet som man ikke vet hva er, man kan bytte ut analyticitet med et symbol som henviser til "analytisk for.." men dette vil fortsatt være sirkulært. Semantiske regler må også forklares.

I et annet forsøk kan man bruke ord som "nødvendigvis" (modallogikk) for å fortelle oss at en setning skal være analytisk. Dette forutsetter et språk som har det som skal til for å bruke et slikt adverb, dermed hviler også dette på noe pre-eksisterende.

I hovedsak så mener Quine at analyticitet hviler på sirkulære argumenter. Det er med andre ord forutsatt uten begrunnelse i annet en definisjon som inneholder begrepet analyticitet selv. Dette ser ut til å være roten til

begge dogmene. Hvis jeg oppfatter ham riktig så er det kun en måte å finne sannhet på, og den er erfaringsbasert. Det er feil å legge sannhetene i forskjellige kategorier, til og med analyticitet selv burde kunne undersøkes.

Quine kritiserer en sterk form for reduksjonisme hvor man lar mening i setninger bli avkreftet/bekreftet i konfrontasjon med erfaring direkte, men han kritiserer også den svakere formen hvor setninger i et sansedataspråk sammenlignes med erfaringen. Erfaringer kan da styrke og svekke troen på den enkelte påstand. Quine forslår heller å la et helt sett med tro bli konfrontert av erfaringen samlet. Han der på de trosoppfatningene man har som et kraftfelt som er (helst) logisk bundet, og ytterst i feltet er de trosoppfatningene som konfronteres med erfaringen. Den viktigste forskjellen fra den logiske positivismen ligger i det at når en trosoppfatning konfronteres av erfaring, er det ikke slik at den må bli avkreftet hvis det viser seg at den ikke stemmer overens med erfaringen. Det kan være slik at det er et annet sted i trossystemet at feilen ligger, kanskje feilen ligger i troen man har på at et instrument man bruker i observasjonen virker korrekt, det er mange muligheter innenfor holismen.

Jeg mener at Quines holisme i forhold til logisk positivisme er beviselig bedre. Nettopp det at man ikke alltid vet at en kræsj mellom trosoppfatning og erfaring ligger i den oppfatningen som er direkte knyttet til erfaringen, gjør positivismen direkte upålitelig (i tillegg til problemet med at skillet mellom analytisk og syntetisk ikke er klart). Et problem jeg ser med holismen er at hvis spillerommet for hva man kan justere i forhold til erfaringen blir for stort, kan man lage et sytem av tro hvor alt er koherent og stemmer overens med erfaring uten at spesielt mye av det er faktisk sant. Quines personlige versjon av holismen utelukker (etter hva jeg har forstått) metafysikk og er dermed vanskeligere å manipulere uten at det går utover hva man med rimlighet kan si er sant om verdenen i overenstemmelse med erfaringen. En slik erkjennelsesteori kan jeg sympatisere med. En versjon av koherentisme som inkluderer metafysikk har jeg vanskeligere for å være enig med, siden det ser ut til at man kan finne på hva som helst av metafysikk og få det til å være koherent med seg selv og verdenen ellers. Min stilling til Quines holisme er at jeg mener den styrer i retning av å finne sannhet (i den grad det går, jeg ligner kanskje fallibilistene mer her) fordi det ser ut til at dens praktiske bruk i vitenskapen gir resultater i form av fremgang.